

De Amerikaanse pers zet Donald Trump eindelijk op 'mute'. Laat dat vooral zo blijven

Rosan Smits

22.09.26 Column4 min

In een ongekennde daad van journalistiek verzet staken de vijf grootste televisiezenders in de Verenigde Staten sinds afgelopen maandag hun politieke verslaggeving van het Witte Huis, tot alle journalisten weer welkom zijn. Ze worden daarin gesteund door grote Amerikaanse kranten en nieuwsdiensten.

Het is een reactie op het besluit van president Donald Trump afgelopen vrijdag om de nieuwsmedia CNN, MSN NOW en Politico hun perskaart te ontnemen, omdat ze 'FAKE NEWS' zouden maken. Ze zouden een 'kankergezwel in de Verenigde Staten' vormen en een 'bedreiging' zijn voor 'de nationale veiligheid', aldus Trump. Met andere woorden: hun verslaggeving zinde hem niet.

Het resultaat is een verademing: president Donald Trump, die van politieke verslaggeving een dystopische realityshow maakte en liveblogs vulde met zijn afbraak van een van de oudste democratieën ter wereld, staat op mute. Voor het eerst in de geschiedenis moet een president van de Verenigde Staten het bij zijn publieke optredens en persconferenties zonder de aanwezigheid van de landelijke pers stellen. Zelfs FOX News, van huis uit Trump-gezind, schort de verslaggeving op.

Om Trumps eigen woorden, gericht aan een verslaggever eind vorig jaar, maar eens terug te kaatsen: '*Quiet, Piggy!*'

Trump verdubbelt de inzet op propaganda

Trumps besluit om de nieuwsmedia te weren past in zijn escalerende aanval op de vrije pers. Hij sleept journalisten voor de rechter en steunt overnames van mediabedrijven door bevriende miljardairs. Het Witte Huis houdt een lijst bij van '*Media Offenders*', met daarop mensen die hij beticht van 'leugens, partijdigheid en *left-wing lunacy*.' Ook zijn er journalisten die worden geconfronteerd met beledigingen, huiszoekingen en inbeslagname van bronmateriaal, en zelfs arrestatie op verdenking van 'samenzwering'.

Met het oog op de aanstaande tussentijdse verkiezingen verdubbelt Trump zijn inzet: van aantijgingen van 'fake news' naar helemaal geen 'news' voor zenders waarvan de berichtgeving hem niet zint. Alles wijst erop dat de Democraten de *midterms* gaan winnen, mits ze eerlijk verlopen (Trump riep de Republikeinen recent nog op '*to cheat like hell*').

Het weren van de nieuwsdiensten is een klassieke reactie van een autocraat in het nauw, schrijft fascisme-expert Ruth Ben-Ghiat. 'Naarmate zijn legitimiteit afneemt, neemt zijn agressie toe. Net als de obsessie met het controleren van het narratief.'

Met het sluiten van de poorten voor journalisten komt de propagandaoperatie van het regime-Trump in een nieuwe fase. Want niet alleen stuurde hij CNN, MSN NOW en Politico de laan uit, ook lanceerde hij ondertussen zijn eigen, staatsgecontroleerde mediakanaal 'Trump TV': 'Geen ruis, gewoon het nieuws dat het meest belangrijk is – rechtstreeks van de Trump Overheid.' Het doet denken aan de *Gleichschaltung* (de gelijkgeschakeling) begin jaren dertig in nazi-Duitsland, toen de media onder controle van propagandaminister Joseph Goebbels kwamen te staan en kritische stemmen werden gecensureerd.

Hoe Trump zijn eigen tegenmacht helpt te organiseren

Maar de Verenigde Staten van nu zijn anders dan het Duitsland van toen. Trump kan het brede medialandschap onmogelijk volledig controleren – dus het enige dat nu 'gelijkgeschakeld' wordt, is het verzet tegen zijn aanval op de vrije pers. Nooit eerder sloegen nieuwsmedia zo eensgezind de handen ineen in reactie op Trumps waanzin.

Trump maakt dus een gigantische inschattingsfout. Want in werkelijkheid heeft hij het perskorps harder nodig dan andersom. Het afgelopen decennium hield hij de nieuwsmedia in een houdgreep door de klassieke manier van live politieke verslaggeving en het idee dat de president per definitie nieuwswaarde heeft te misbruiken als oneindige contentfabriek voor zijn propaganda. Hij kaapte de journalistieke aandacht met een stortvloed aan leugens, om zo de democratie te ondermijnen.

Dat vraagt om een radicale herziening van de verslaggeving over het regime-Trump. Een extremistische autocraat die de democratie aanvalt moet als zodanig behandeld worden. Je kunt als pers wel blijven meedraaien in de rituelen van een functionerende democratie, maar het effect is dat je die democratie verder helpt te ondermijnen. Het publiek raakt er – door de continue aandacht die de pers blijft geven aan Trump – aan gewend dat aantoonbare feiten onderhandelbaar zijn, dat het afbreken van de liberale democratie een gerechtvaardigd standpunt is en racisme een beleidsoptie. En als je niet langer van nut bent voor Trumps propaganda, kun je je koffers pakken, zo blijkt.

Desondanks bleven verslaggevers, tot afgelopen maandag, in hun dagelijkse nieuwsdienst doen wat ze altijd al deden en bleef een brede journalistieke reactie uit. Tot nu. Dankzij deze nieuwe escalatie van Trump richting de vrije pers organiseren Amerikaanse nieuwsmedia eindelijk wat de Verenigde Staten én de wereld zo dringend nodig hebben: een journalistieke tegenmacht.

De volumeknop moet dicht blijven

'Er is geen directere aanval op het *First Amendment* [o.a. de persvrijheid] of een grovere schending van onze meest fundamentele grondwettelijke principes denkbaar', schrijven de door Trump verbannen nieuwsdiensten in de dagvaarding waarin ze het verbod aanvechten. En terecht. Zo'n directe aanval vraagt om een tegenbeweging – niet alleen in de rechtszaal, maar ook daarbuiten. Want in dit veranderende speelveld is de gedeelde waarheid het doelwit en staan journalisten in de vuurlinie. Om die linie te sluiten, is de loyaliteit die Amerikaanse media nu laten zien een noodzakelijk begin. De volgende stap is een duurzame strategie voor de omgang met machthebbers die hen monddood willen maken.

Trump dwingt verslaggevers nu tot het verzet dat ze allang hadden moeten bieden: het omlaag draaien van de volumeknop voor zijn propaganda. Laat dat vooral zo blijven. En richt in plaats daarvan álle aandacht op Trumps aanval op alles en iedereen die zijn autoritaire machtsgreep in de weg staat.

‘Als iemand steeds maar valse verhalen verspreidt, dan heb je het recht om zo iemand weg te houden’, zei Trump in zijn toelichting op het verbannen van de drie nieuwsmedia. Daar is, voor de verandering, geen woord van gelogen. Alleen gaat het dan niet om de zogenaamde ‘leugenpers’, maar om de president zelf die de leugens verspreidt.